

Jak to się dzieje, a niektóre przedsiębiorstwa oferują nowe innowacyjne produkty i usługi, zatrudniają twórczych pracowników, którzy pracują wiele godzin i opracowują nowe pomysły, nie są w stanie utrzymać się na rynku, osiągnąć przewagi konkurencyjnej, rozwijać długowiecznie, czy po prostu by efektywnymi podmiotami? Dlaczego przedsiębiorstwa, które same nie wytwarzają wartości są bardziej konkurencyjne i efektywne? Wydaje się, że odpowiedzi nie tyle w przedsiębiorstwach, podejmowaniu szans i przekształcaniu twórczych pomysłów na sprawdzające się w praktyce rynkowej produkty i usługi, co w zdolności firm do zatrzymania wartości, bądź przechwycenia wartości od innych przedsiębiorstw.

Celem niniejszego projektu jest odpowiedź na pytanie, w jaki sposób przedsiębiorcze organizacje mogą uzyskiwać ponadprzeciętne wyniki nie tylko poprzez tworzenie wartości, ale przede wszystkim poprzez zdolność do zatrzymania znacznej części wytworzonej wartości, unikanie niepotrzebnego niszczenia wartości oraz przez rozwinięcie jej siły przetargowej pozwalającej na przechwytywanie wartości (właściwego dostawcy, dostawcy wartości sektora). W szczególności wynikiem projektu będzie zidentyfikowanie: a) mechanizmów, procesów i strategii zatrzymywania i przechwytywania wartości w organizacjach przedsiębiorczych, b) zależność między przedsiębiorstwem a organizacją jako zdolnością dynamiczną a umiejętność tworzenia wartości przez organizację c) związku między wytworzoną wartością a wynikami organizacji w zależności od zdolności do zatrzymywania, unikania niszczenia, przechwytywania i zawłaszczania wartości, przy wpływie zmiennych kontekstualnych. Poprzez pojęcie przedsiębiorstwa, tworzenia i zawłaszczania wartości i wyników organizacji, badania pomogą rozwiązać dylemat menedżerski dotyczący tego, czy przy danym poziomie przedsiębiorstwa i stosowanych mechanizmach ochrony wartości, a także przy danych oczekiwaniach interesariuszy, bardziej optymalne będzie tworzenie wartości czy też zawłaszczanie i przejmowanie wartości celem uzyskiwania ponadprzeciętnych wyników.

Niniejszy projekt skieruje uwagę na istotną rolę rozwoju mechanizmów związanych z wartością. Projekt podejmie próbę odpowiedzi na pytanie, dlaczego wysoki wysiłek innowacyjny organizacji i ich uczestników nie zawsze przekłada się na uzyskanie wysokiej efektywności, osiągnięcie trwałej przewagi konkurencyjnej czy długowieczności. Brak właściwego zarządzania wytworzoną wartością może prowadzić do jej utracenia, przechwycenia przez innych, bądź zniszczenia. Ponadto projekt ma znaczenie w wymiarze gospodarczym poprzez wskazanie rekomendacji i zaproponowanie organizacjom działań związanych z ochroną i zwiększeniem wytworzonej wartości w zależności od poziomu przedsiębiorstwa, w celu uzyskiwania ponadprzeciętnych wyników. Przeniesienie tego wyjątkienia na poziom makroekonomiczny może oznaczać wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw gospodarek post-akcesyjnych, a w efekcie większy rozwój gospodarczy.

W szczególności projekt podejmie próbę odpowiedzi na kilka pytań dotyczących tworzenia i ochrony wartości w powiązaniu z przedsiębiorstwem organizacyjnym: (1) Czy wartość w przedsiębiorstwach w Polsce tworzona jest głównie w oparciu o nowe pomysły, innowacje, badania i rozwój, czy też głównie w oparciu o kluczowe kompetencje, unikalny projekt organizacji, model biznesu, warunki pracy, mechanizmy selekcji i szkolenie pracowników? (2) Czy przedsiębiorstwa są w stanie precyzyjnie wskazać, które działania operacyjne w właściwym czasie dostawcy, dostawcy wartości całego sektora przekładają się na największe zyski (marżę, rentę)? (3) Czy przedsiębiorstwo pozyskuje wartość z ukrytych zasobów zakorzenionych w organizacji lub sieci współdziałania, które są trudne do zidentyfikowania, a także społecznie złożonych zasobów, trudnych do naładowania przez inne firmy (np. twórczość organizacyjna, elastyczne zachowania i improwizowanie, nieformalne sieci relacji, politykowanie)? (4) Czy przedsiębiorstwo przede wszystkim przechwytuje wartość poprzez obserwowanie rozwiązań przetestowanych przez konkurencję i wdrażanie ich we własnym zakresie? Czy w danym sektorze istnieje wiele podmiotów konkurencyjnych w stosunku do danego przedsiębiorstwa zdolnych w krótkim czasie do naładowania rozwiązań, innowacji, pomysłów, modelu biznesu, odbierając tym samym udział w rynku? (5) Czy interesariusze zewnętrzni dzielić wiedzę na temat produktów, a także w związku ze swoją siłą przetargową przechwytywać znaczną część wartości (np. w postaci know-how, rozwiązań i pomysłów, czy też marży, wyszej ceny narzuconej dla dalszych pośredników)? (6) Czy przedsiębiorstwo rozwinęło swoją siłę przetargową w stosunku do kluczowych interesariuszy (konkurenci, klienci, dostawcy, odbiorcy), przez co koszty alternatywne związane z przechwytywaniem przez nich wartości są zbyt wysokie? (7) Czy w przedsiębiorstwach działających w Polsce funkcjonują punkty kontroli strategicznej, czyli sposoby zabezpieczenia przychodu, które chronią strumień zysków wygenerowanych przez model biznesu pomimo działań konkurencji, klientów, pracowników, odbiorców, dostawców, pracowników, itp.?

Aby zbadać powyższe kwestie i odpowiedzieć na postawione pytania, przeprowadzone zostaną badania empiryczne. Ze względu na konieczność sprawdzenia funkcjonowania koncepcji tworzenia i zatrzymywania wartości w wielu organizacjach przedsiębiorczych w przełożeniu na efektywność, a w rezultacie wyłonienia elementów teoretycznych i praktycznych, zdecydowano się na przyjęcie sekwencji: krytyczny przegląd literatury-identyfikacja modelu badawczego na podstawie luki poznawczej-sformułowanie hipotez-operacjonalizacja zmiennych-przygotowanie narzędzia badawczego-analiza danych, testowanie hipotez w badaniach zasadniczych-wnioski i uzupełnienie teorii. Z podejściem tym związane jest przeprowadzenie krytycznej analizy literatury przedmiotu, operacjonalizacja zmiennych-przeprowadzenie badania ankietowego, wykorzystanie kwestionariusza ankiety do gromadzenia danych, a także zastosowanie metod ilościowych w celu analizy zebranych danych i sprawdzenia hipotez. W zasadniczych badaniach ilościowych zostanie wykorzystana losowo dobrana, reprezentatywna próba badawcza o liczebności około 300 organizacji funkcjonujących w Polsce. Zebrane dane poddane będą analizie za pomocą metod i narzędzi statystycznych dostępnych w oprogramowaniu IBM SPSS 20 oraz Mplus 3.0 (analiza czynnikowa, analiza korelacji i regresji, konfirmacyjna analiza czynnikowa).